

En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga (SOU 2024:30)

Länsstyrelsen Värmland (fortsättningsvis länsstyrelsen) avger härmed yttrande om betänkandet *En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga* (SOU 2024:30). Länsstyrelsen väljer att i huvudsak kommentera de delar av förslaget där länsstyrelsen har avvikande åsikter med argument för dessa.

Sammanfattning

Länsstyrelsen avstyrker betänkandets förslag om att införa en ny statlig myndighet mot ungdomskriminalitet. Detta främst med hänvisning till regeringsuppdraget om att inrätta en samverkansstruktur för ett sammanhållet arbete med barn och unga som riskerar att begå eller begår grova brott i miljöer kopplade till organiserad brottslighet.

- Länsstyrelsen delar utredningens slutsats att länsstyrelserna inte ska pekats ut som statlig huvudman för det aktuella uppdraget.
- Länsstyrelsen avstyrker förslaget att länsstyrelserna utser ledamöter och ersättare till de regionala beslutsorganen.
- Länsstyrelsen vill understryka vikten av att det finns en förmåga hos kommuner att kunna verkställa de beslut om åtgärder som tas av MUK, i det fall förslaget blir verklighet.

2024-09-09

Kopplingen till uppdraget om att upprätta en samverkansstruktur i arbetet med barn och unga i organiserad brottslighet

Som betänkandet framhåller i avsnitt 7.4 Utmaningar med ett system liknande det danska i Sverige har regeringen tidigare gett flera myndigheter, där bland länsstyrelserna, i uppdrag att inrätta en samverkansstruktur för ett sammanhållet arbete med barn och unga som riskerar att begå eller begår grova brott i miljöer kopplade till organiserad brottslighet. Samverkansstrukturens syfte är att förstärka och effektivisera arbetet med att motverka att barn och unga hamnar i grov kriminalitet genom konkreta åtgärder och insatser. Syftet är också att säkerställa att det är effektiva och ändamålsenliga åtgärder som vidtas när barn och unga är inblandade i grov kriminalitet. Vidare ska samverkansstrukturen identifiera framgångsfaktorer och metoder som fungerar och sprida kunskap om dessa till aktörer som arbetar med målgruppen. Samverkansråd ska inrättas på nationell, regional och lokal nivå där det operativa arbetet med fokus på konkreta insatser på individnivå ska ske på den lokala nivån. Länsstyrelsen anser att syftet med den tilltänkta samverkansstrukturen i många avseenden överensstämmer med det system som presenteras i betänkandet och avstyrker för närvarande förslaget att införa en ny statlig myndighet mot ungdomskriminalitet. Skälet för detta presenteras i nästa stycke.

Länsstyrelsen delar uppfattningen om att det är av stor vikt att komma till rätta med det ökande antalet barn och unga som hamnar i kriminalitet. Länsstyrelsen ser också betydelsen av att säkerställa en likvärdighet i landet gällande åtgärder och uppföljning när barn och unga hamnat i en kriminell bana. Mot bakgrund av den pågående implementeringen av ovan nämnda samverkansstruktur samt den snart ikraftträdande reformerade socialtjänstlagen, bedömer dock länsstyrelsen att dessa reformer behöver implementeras och följas upp innan förslaget om en ny statlig ordning för brottsförebyggande åtgärder för barn och unga övervägs att verkställas. Skulle förslaget träda i kraft är det av stor vikt att de båda uppdragen samordnas eftersom syfte och målgrupp överensstämmer.

2024-09-09

Länsstyrelsernas uppdrag i förslaget

Länsstyrelsen delar utredningens uppfattning och beskrivning av skälen i avsnitt 8.4.2 *Analys av befintliga myndigheter* till att länsstyrelserna inte är lämplig statlig huvudman för de aktuella uppgifterna.

Betänkandet föreslår vidare i avsnitt 11.2.2 *Regionala beslutsorgan* att länsstyrelserna bör lämna förslag till ledamöter och ersättare från kommun. Länsstyrelsen har uppdrag att leda och samordna det brottsförebyggande arbetet samt uppdraget om att inrätta en samverkansstruktur för arbetet med barn och unga som riskerar att begå eller har begått grova brott. Detta innebär inte per automatik att länsstyrelsen har tillräckligt god insikt gällande enskilda kommunala tjänstepersoners kompetens och det riskerar vidare att skapa en intressekonflikt för de medarbetare som jobbar närmast kommunala tjänstepersoner, då de behöver bereda förslag inför nominering. Det är av vikt att kunna säkerställa och kvalitetssäkra att förslagen på ledamöter och ersättare har de kompetenskrav som efterfrågas i förslaget och detta ligger inte i de brottsförebyggande samordnarnas uppdrag. Länsstyrelsen avstyrker därmed förslaget. Valet av kommunal representant skulle till exempel kunna utses i de socialchefsnätverk som i regel finns i respektive län.

Ärendeprocessen i den nya ordningen

Utredningens förslag innebär att staten tar över ansvaret för att fatta beslut om och följa upp individuella brottsförebyggande åtgärder för barn och unga som riskerar att begå brott av allvarligt slag. Enligt förslaget ansvarar socialnämnden i den aktuella kommunen för att de insatser som framgår i beslut om handlingsplan verkställs.

I den löpande dialogen med kommunerna är det främst behov av stöd avseende implementering och uppföljning av evidensbaserade metoder som framkommer. Länsstyrelsen vill därför understryka vikten av att det finns en förmåga hos kommuner att kunna verkställa de beslut om åtgärder som tas av MUK, i det fall förslaget blir verklighet.

Vidare kan förslagets krav på skyndsamhet från kommunerna gällande underlag till beslut i MUK riskera att andra ärenden där

2024-09-09

barn riskerar att fara illa blir undanträngda. Det finns också en risk att strukturen skapar otydlighet för den enskilde individen som behöver ha kontakt med flera aktörer som försvårar möjligheten till att skapa förtroendefulla relationer med medarbetare. Enligt lagrådsremissen för *"En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter"* syftar en stor del av socialtjänstens insatser till att stödja en förändring av den enskildes livssituation. Kärnan i detta är det som sker i mötet mellan socialarbetaren och klienten och det som skapar förändring för individen är den förtroendefulla samverkan och respekten som finns för den enskildes integritet. Länsstyrelsen anser att förslaget innebär stora konsekvenser för ett stort antal barn som ofta befinner sig i utsatta situationer. I avsnitt 12.7 *Konsekvenser för barn och unga* framhålls att vissa delar av åtgärderna i de enskilda fallen kan komma i konflikt med principen om barnets bästa samt att en struktur liknande den danska kan innebära risk för stigmatisering genom att unga individer blir utpekade som kriminella. Utifrån principen om barnets bästa och vilka konsekvenser förslaget kan få utifrån barn och ungas rättigheter enligt barnkonventionen saknas djupare prövning av detta i utredningen.

I detta ärende har Landshövding Georg Andréén beslutat. Utvecklingsledare Maria Frykstedt har varit föredragande. I handläggningen har också länsråd Emma Spak, avdelningschef Tomas Sahlström, enhetschef Beatrice Högå, chefsjurist Göran Wirdéus och jurist Ulrika Forsman deltagit.